

TELEGRAFUL ROMAN.

Apare Marția, Joi și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 d., 6 luni 3 d. 50 cr., 3 luni 1 d. 75 cr.
Pentru marșurile pe an 8 d., 6 luni 4 d., 3 luni 2 d.
Pentru strălămate pe an 12 d., 6 luni 6 d., 3 luni 8d.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măceșarilor 47

Corespondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măceșarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr. — de două ori 12 cr. — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru de-care publicare.

Românii și Universitatea fundului regiu.

(Urmare.)

În contra concluzelor din ședințele acestei adunări generale, toți membri români în unanimitate au înaintat următorul vot separat, pre care-l reproducem aici în original.

Onorab. Universitate! În contra concluzelor Universității din 6 Novembre 1876 Nr. 813/876 predăm din motivele espuse următorul

Vot separat.

Articolul de lege XII din a. c. dispune în §. 3 și 4, ca averea celor 11 cercuri ale fundului regiu, cât și a șeptelor județe este exclusiv menită numai spre scopul de cultură și numai spre acest unic scop este Universitatea ca „eforia culturală,” îndreptățită de a întrebuița această avere.

Asemene dispune tot acest art. de lege în §. 5, că proprietatea averii rămâne prin această lege neatinsă.

Din aceste două momente legali adecă: scopul averii și proprietatea averii urmează cu necesitate logică, că elaboratul adus la conclud de către majoritatea Universității în ședințele din 6 Novembre a. c. este un act:

Întăiu necorespunzător scopului.

Al doile necorespunzător dreptății.

Necorespunzător scopului este acest act din cauza că, la rezolvirea cestiunii de cultură a poporului din teritoriul fundului regiu, eschide în privința teritorială fără nici un motiv și în mod neresponsabil o sumă însemnată de comune din teritoriul fundului regiu, cari au aparținut de secolii și aparțin și în prezent la acest teritoriu, pre cum d. e. toate comunele așa numite ale scaunului Seliște, Tâlmăciu și ale Branului.

Aceste comune, cari stau toate lângă sau în jurul celor două cetăți principale ale fundului regiu Sibiu și Brașov, se pot cu atât mai puțin amputa, cu cât nu se poate un corp dismembra de organele sale, ce i susțin viața. Referințele între aceste cetăți și comunele lor sunt atât de strânse în cât se condiționează una prin alta: din produsele săteanului se învaște cetățeanul și înaintează ambii!

În a doua privință este acel operat totodată și nedrept, căci precum în privința teritorială, asemenea eschide și din acele comune primite în acelea 11 cercuri electorale statorite în concludul majorității, pre cea mai mare parte a proprietarilor în privința averii cu totul dela proprietatea lor luându-lise dreptul de alegere ce l'a avut până acum.

Dar mai mult, căci concludul majorității merge în §. 2 alinea 3, al operatului majorității mai departe, și eschide în fiecare cerc toate comunele până la numărul de șapte, cari produc cei mai mulți alegători dela alegerea comitetului electoral.

Pre când le detrage majoritatea în est mod drepturile proprietarilor din comunele rurale, vine pre de altă parte tot

aceeași majoritate în §. 10 alinea 3, al operatului și dă fiecărui alegător din cetățile Sibiu și Brașov, dreptul de a alege doi (2) deputați.

Pre cum în privința aceasta asemenea se șterg apoi în §. 3 al elaboratului toate limitele dreptului, statorind facultatea, ca: în comitetul electoral să se poată alege ori cine din fondul regiu fără privire că este respectivul din acesel cerc electoral sau nu.

Având în vedere scopul mai sus amintit de cultură pre de o parte și pe de altă parte acest operat măiestrit de majoritatea Universității în toate privințele, se pare nu intențată realizarea cestiunii de cultură ci mai mult numai o ironie la întrebuițarea averii spre scopul culturai poporului.

Un astfel de statut pre cum îl conține operatul majorității ne fiind în folosul culturai, asemenea nu poate fi nici în interesul administrațiunii, al legislațiunii, al statului, și în fine al omenimei, al dreptății și umanității.

Din acest punct de vedere având §. 9 art. de lege XII. din 1876 la mână, ar fi fost onorab. Universitate mai mult chemată de a-și pune următoarea întrebare: că în ce legătură se stea legea electorală dietală cu averea privată a șeptelor județe și a celor unsprădece cercuri ale fundului regiu?

Răspunsul l'ar fi aflat prea ușor, că nu poate sta în nici o legătură cugetabilă, pre cum nu stă cu averea privată a individului singuratic sau a unei societăți acționare, cari nu în vîrtutea legii electorale, ci în vîrtutea și sancțitatea dreptului de proprietate, care este chiar și la noi prin constituțiunea țării din anul 1848 garantată, si proprietariul folosește averea sa și dispune asupra ei.

Asemenea sunt garantate tot prin constituțiunea țării și celelalte drepturi usuale și bine câștigate ale cetățenilor statului, și acestea se pot cu atât mai puțin detrage prin dispozițiunile nouă locuitorilor din fundul regiu prin legea electorală dietală asupra averii lor din cestiune, lipsind în teritoriul fundului regiu atât clasa de oamni privilegiată cu drepturi nobilitari, cât și acelea posesiuni mari din comitate prin cari se se poată rectifica censul enorm, stătorit prin legea amintită.

Afară de aceasta o astfel de scurtare și despoiere a proprietarilor de drepturile avute, stă chiar cu întregul princip al constituțiunii Ungariei în contradicere, după care dezvoltarea constituțională în Ungari'a stă în lățirea și în investirea cetățenilor de stat cu drepturi, eară nu în cassarea drepturilor și celor avute, precum s'a făcut în cazul de față.

Propunerea adusă pre basa §. 9 alinea 3 din art. de lege XII din 1876 este din motivele acestea pre deplin justificată, precum și de altă parte concludul majorității din ședințele din 6 Noevre 1876 în punctele arătate pre deplin nepoliți cu și nedrept dovedit, căci comunele și locuitorii eschiși pre viitor dela proprietatea averii a șeptelor județe și a celor 11 cercuri din fundul regiu, s'au folosit și au exercitat ace-

stea drepturi până și în Universitatea de față, alegând și trimițând deputații lor prin adunările scaunale.

Prin urmare față cu împărțirea teritorială a țării a fost chemarea numai de a statori forma și modalitatea de alegere la Universitate pe basa condițiilor de alegere de până acum de către fostii alegători, ear nu de a scurta pre acești din urmă dela dreptul avut de alegere, și aceasta cu atât mai vîrtos cu cât conform §. 5 tesa din urmă art. de lege XII din 1876, rezolvirea întrebărilor de proprietatea averii nu se ține de competența Universității — și nici nu se pot rezolvi prin operatul așternut de majoritate — ci toate aceste întrebări stau sub competența tribunalelor, din care motiv nici nu poate Universitatea eschide pre nimeni dela dreptul avut de până acum și nici nu poate fi Universitatea judecător în cauza proprie, pre cum s'a intentat prin operatul majorității. Așa dară numai pre calea judecătorească le compete tuturor părților a-și aduce documentele și argumentele lor la valoare, eară nu de a detrage unul altuia dreptul avut de alegere și eserciat prin adunările scaunale de până acum, pre cum se străduște majoritatea Universității prin operatul de față.

În fine adaugăm că acest vot separat se se accludă la protocol și se se aștearnă înaltului ministeriu regiu de interne, ca din motivele aduse înalt acelaș se binevoiască a întări concludul majorității numai cu modificările aduse prin minoritate.

Sibiu în 10 Novembre 1876.

E. Măcellariu m. p. — Dr. Tincu m. p. — Dr. Pop m. p. — V. Roman m. p. — Dr. Stefan Păcurar m. p. — Iacob Bologa m. p. — I. Hania m. p. — Orbonas m. p.

O parte a acestui vot separat a avut efectul seu, însă mai cu samă prin solidară și bărbăteasca procedere a deputaților români.

La adunarea generală din anul următoriu convocată pre 19 Martie deja pre basa legii electorale dietale, aflăm că românii, majoritatea precumpenitoare proprietarilor averii Universității sunt, de și capaci, însă numai prin doi deputați reprezentați; prin adv. Dr. Stefan Păcurar din orașul Sebeș și prin adv. Dr. Avram Tincu din scaunul Orăștia.

În ședințele din anul acesta, cari s'au estins aproape preste anul întreg, s'a încins mai cu seamă o luptă cerbicoasă de o parte între guvern și majoritatea săsască, de altă parte între minoritatea română pentru unele dispozițiuni remarcabile din statutul de organizațiune al Universității.

Această luptă nu numai, că nu s'a isprăvit nici până în ziua de față, ci acum a devenit și mai acută, mai complicată.

Aproape toate ședințele din an în an sunt umplute numai cu desbaterile asupra acestor statute de organizațiune, și asupra bugetului respectivului an.

FOIȚA.

Clara sau Tapiseria.

De Féval.

(Traducere de D. P.)

(Urmare.)

A doua zi la opt oare fice, o trăsura se opri sub ferestrele D. de Langel Coudras. Cavalerul nu era un fricos, dar o lovitură de spadă putea să-i ridice întrebuițarea mânei drepte, și atunci ce ar fi ajuns glorioasele toarfeci cari tăiaseră profilul unei regine? Se grăbi de a deschide îndoinduse între teamă și curiozitate. Locotenentul-general intră; la lumină, fața-i părea mai palidă și mai aspră încă. D. de Langel, ori cât ar fi fost de familiarisat cu figurele spectrelor, simți un fior trecând prin trupu-i.

— Domnule, dise noul venit sunt marquisul de Jaucourt; asta va se dică a-ți spune dintr'un cuvânt motivul visitei mele.

— Numele domnului locotenent-general 'mi e foarte bine cunoscut, răspuse Langel închinându-se până la pământ; cine n'a aușit vorbindu-se de învingătorul Genevei? Dar acest nume nu-mi espică.....

— Ce nu-ți mai aduci aminte de ceea ce s'a întemplat aseară?

— Ba 'mi aduc. Am povestit o istorioară ce n'a avut tot succesul ce merita. Anecdotele au soarta lor ca și bălăiele....

— Ia ascultă! domnule, intrerupse D. de Jaucourt, care de astădată nu se mai putu ține; nu cum va pretinși să continui asta glumă urită?

— Să nu-mi ajute Ddeu dacă am voit să-mi riș vre odată sau acum de D. locotenent-general! strigă Langel. Fără nici o îndoală, e o neînțelegere.

Desevărșita nevinovăție ce se cetea pe figura cavalerului puse la îndoală pe D. de Jaucourt.

— Vreu să cred că nu ai avut nici o intențiune urită, reluă el; dar aceea istorie....

— E o curată invențiune, te asigur, să grăbi a adaoga Langel.

Marquisul încruntă sprinceană; aceasta aserțiune atât de mincinoasă îl indignă. Nu-i plăcu să mai discute, el urmă fără a ține seama de intreruperi.

— Sau că ești eroul aventurii, sau o știi dela un al treilea. În primul cas, te voi pedepsi chiar cu mâna mea; în celalalt, îmi vei spune numele insolentului....

— Dar nu-l știi! intrerupse din nou Langel. Acesta este o fatalitate neînțeleasă, pre legea mea anecdota e fructul imaginațiunii mele.

— Făgăduirile dtale nu me vor putea încredința dise marquisul cu severitate: ele 'mi probează numai că nu ești demn de a fi tratat cu omenie. Sunt G ronte; te las până mâne la oara asta pentru a-mi spune numele lui Dorimon. Hotărăște-te sau de nu slugile mele vor face cele de cuviință.

D. de Jaucourt întoarse spatele și descinse scara cu gravitate.

— Domnule!... domnule marquis! strigă Langel: istoria e falsă! e un nimic născocit de gust, ... așa; o fabulă, o poveste să te adoarmă de a în picioarele.... Fatală imaginațiune! Me voiui sili a-ți mărturisii că am găsit acesta într'o vechie colecțiune de anas.....

Dar d. de Jaucourt se și urcase în trăsura sa ce pornise în goana cailor spre otelul seu.

— Bre! ce bălăușul dracului! strigă cavalerul stergându-și sudoaarea după frunte. Un om ca densusul se provoace pe un biet ticălos ca mine! Bine! me voiui bate dacă este de trebuiță, dar de ar trebui să scormonesc cer și pământ, el, eu, lumea întregă, vom afla numele celuialalt!...

— Domnule, sluga d-tale! dise căpitanul din seara trecută, care găsind ușa deschisă, intrase fără să se anuște. După cum vești sunt esact.

— Cu ce pot servi? întrebă cu bruschiță cavalerul, căruia această nouă vizită îi măria supărarea.

Contrapropunerile și voturile separate ale deputaților români, mai cu seamă ale deputatului Dr. Stefan Pacurar, reoglindează cât de fidel toate acele ședințe, luptele din ele și natura lor.

În §. 13 al statutului majoritatea sâsască proiecta-se statorirea, că deputații, cari nu sunt îndestulți cu vr'un conclud, au dreptul de a înșinauă contra lui vot separat, care vot însă simplăminte se alătură protocolului ședinței, fără ca să aibe alte consecințe valide.

Maioritatea adevăată nisuia ași vindeca infalibilitate și neatacabilitate pentru conclusele ei; nisuia a esclude cu desevărsire ori ce ingerință și influință minorității și a guvernului asupra averii fundului regiu și a administrării ei.

Se pricepe, că nici minoritatea, nici guvernul n'au putut și nu pot consemți cu această tendință ilegală.

(Va urma.)

Discursul

deputatului Vincențiu Babeș ținut în 22 Noiembrie (4 Decembrie) în casa ablegaților la desbaterea generală asupra bugetului pentru anul 1885.

Onorabilă Casă reprezentativă! Am petrecut cu atenție lungă desbatere generală asupra bugetului. Mărturisesc că mi s'a făcut prin această lumină în multe privințe — atât din partea ministerului, cât și a Oratorilor opoziționali; totuși multe puncturi mi se par încă nelămurite și între acestea chiar direcțiunea politică principală, și d'aceea am luat cuvântul, pentru de a ve recomanda atențiunei vederile mele, scrupulii mei, în acele nelămurite privințe.

Intrebarea cea mare e: Cum ni se înfățișază situațiunea materială și spirituală a țării, bună sau rea? — În progres s'au în regres? Căci, deși nime nu este între noi, carele n'ar cunoaște, că sarcina dărilor publice mare și grea este, deși ea afară de această vală, ba nici chiar aici pe nime n'am auzit afirmând, că populațiunile țării, publicul cel mare, n'ar simți această grea sarcină și că n'ar esista nemulțămire pentru dânsa; totuși când este vorba de bugetul țării, când pe acesta ne punem a-l examina și analiza, ca prima și principala cesiune ni se impune, relațiunea și proporțiunea lui cătră cele premergătoare lui, de când le cunoaștem.

Cifrele bugetului la cheltuele pot să fie foarte mari, totuși dacă se va dovedi, că ele s'au desvoltat succesiv prin necesitate, și în proporțiune cu desvoltarea venitelor, cu bunăstarea țării, bugetul nu se va pute dice ruinatoriu.

Eu mi îndrept privirea îndrept, până la 1860, când pentru prima oară absolutismul austriac a supus bugetul Monarhiei la apăruierea estraordinariului Consiliu imperial și a opiniunii publice, și când — nu căderea dela Solferino, ci tocmai criticile făcute acelui buget, au fost cari au nimit sistemul guvernamentului lui Bach.

După statoririle acelu Consiliu imperial, atunci bugetul cheltuelilor imperiului întreg era: 340—345 milioane fl. adevăată cam tocmai atâta cât astăzi este al Ungariei singure. Și atunci s'a calculat cumcă, adaugând dările comunale, districtuale, pentru școli, comunicațiuni și al cădeau câte 10 fl. pe fie-care suflet, și toți din toate părțile, mai vârtos membri maghiari ai Consiliului imperial, cari conduceau discușiunea, în gura mare strigau, că sarcinile ruinatoare și ne mai suportabile sunt! Astăzi după bugetul nostru, din sarcinile publice cade asupra unui suflet mai mult ca 10 fl.

Esportul și importul Monarhiei atunci s'a calculat cu 275 resp. 300 milioane; prin urmare pasiv. Astăzi în această privință n'avem date positive, dar nici cauza de a presupune o situațiune mai favorabilă.

Căpitanul își desfăcă mantaua, și arată două spade minunate.

— Vom regula împreună, pretinește, mica noastră afacere, și se el aruncându-se pe un totoliu.

— Încă un duel! murmură cavalerul ce și încruciașă brațele pe pept, spre semn de resemnațiune.

— Nu cum-va va fi venit deja? întrebă muschitarul.

— Cine să vie?

— Generalul Geronte.

— Ia ascultă! mi se pare că v'ați înțeles! strigă Langel furios.

Toate acestea sunt o mistificațiune!

— Pst! intrerupse oficerul: ce ț'i-a dis?

— Da, știu eu? prostii. A venit să-mi ceară numele amantului.

— Și i a-i răspuns?.....

— Hei! nimic.

Oficerul se sculă și luă mâinile cavalerului pe cari le strânse într'ale sele cu putere.

— Ești un om prea cum se cade, domnule Langel, și se el. La dracu săbiile astea! ți ofer amiciția mea..... Dar, știi că n'ai făcut bine să spui anecdota aceasta în fața actorilor?...

Datoria publică făcută de guvernul absolutistic în 10 ani, în cari reorganisase Monarchia din temelii și susținuse un resbel mare, era 1300 milioane. Va se dice că și tocma câtă este astăzi a Ungariei, cea contractată dela 1868 în coace prin ministerul constituțional maghiar.

Și aceste sarcine și datorii nu numai atunci, ci și mai încoace, atât la dieta din 1861, cât și prin tot timpul provisorului, noi cu toții le-am proclamat de enorme și ruinatoare pentru noi și țara noastră. Și fiindcă deficitul ce atunci se constatare cu 40—45 milioane pe an, adevăată earăși întocmai ca și al nostru de un șir de ani încoace, prin însuși ministerul imperial s'a dechiarat — deocamdată nedelaturabil, absolutismul a trebuit să dispară, urmându-i constituționalismul, resp. parlamentarismul, ca să îndrepte cele incurcate de absolutism.

De atunci 24 și resp. 17 ani trecură; prin acest lung timp vedorăm, cum bugetul patriei noastre, care noi l'am primit cu sarcine de 140—150 milioane la an pentru țara noastră, dechiarate în această mărime de nemai suportabil, cum el s'a urcat departe preste 300 milioane, mai mult decât îndoindu-se! Dările directe singure au ajuns cifra de 95 milioane, o cifră mai mare ca atunci a Monarhiei întregi. Drept că On. d. ministru dela finanțe, deunădi dede esplicarea, cumcă în acele 95 mill. se cuprinde și suma necesară pentru cametele și amortisațiunile obligațiunilor rurale, ceva preste 19 milioane; totuși și restul de 75 mill. fl. în proporțiune cu cifra din trecut și chiar cu corespondenta cifră din cealaltă parte, mult mai bogată a Monarhiei, apare foarte mare.

În privința acestor sarcine, precum și acelor indirecte, numai puțin grele, guvernul și cu ai sei pretinde, că — n'ar fi prea grele, n'ar fi ruinatoare; din cealaltă parte opozițiunea le dechiară și încerca a dovedi de enormi și nemai suportabili. Intrebarea deci e: care parte spune adevărul? Datele de cari se servește opozițiunea, conving; dar esplicatiunile ce în repeșite rânduri dede m. on. domn Mio. dela finanțe, încă ar fi liniștitoare, dacă numai întru câtva încă ne-ar putea lumina. Dacă dl ministru de finanțe ne-ar pute dovedi, că bunăstarea țării, înavuierea poporului, în asemenea măsură a crescut, atunci eu a-și recunoaște, că n'are temeiul nemulțămirea publică. (Strigări din dreapta „Nici nu are!”) Dacă dl ministru ne-ar pute arăta, că sub sistemul lui Bach, execuțiunile pentru dări, în părțile noastre, au fost mai multe sau cel puțin tot atâtea, — acele execuțiuni, cari prin toată Europ sunt astăzi caracterizate ca unice, cum nu mai există în lume, și, dacă ni-ar putea arăta aceasta, atunci a-și dice și eu că țara nu se stoarce, capitalul nu se atăca, cel puțin nu mai mult ca prin absolutism. Dacă în fine ni s'ar dovedi, că esportul țării noastre întrece cu mult importul și prin urmare, că nu e de a ne teme de săcarea totală a puterilor noastre, temerile noastre, pesimismo, ar trebui să încete. Însă în această direcțiune n'am auzit date și argumente positive. Ceea ce ni se impune atențiunei e, că nu numai datoria publică, ci și cea privată este foarte mare, că precând pela 1860 datoria publică a Monarhiei întregi a fost 1300 mill. astăzi a Ungariei singure, cea contractată de guvernul ei parlamentar, este 1300 mill. cătră cari de vom adauge cele 600 mill. ce corespund cametelor ce plătim Austriei anual, și vom mai adauge detoriile flotante, acăror cifră nici nu se știe pozitiv așa cred, că datoria noastră publică se urcă peste 2000 de mill; luând acu că datoria privată a populațiunii, cea ipotecară — după proba de constatare ce s'a făcut, ajunge la 1000 de mill; ear cea personală sigur nu este mai mică, eacă că ni se înfățișază pasivele țării, parte mai mare cătră streini, în colosala cifră de trei patru miliarde de florini! Cum deci să nu fie îndreptățita temerea, că mergem spre ruina? s'au — cum să putem consimți

— Actorii! repetă Langel, întindând urechia.

— Ce, nu vei avea de gând să faci pe discretul cu mine? Strigă căpitanul, ridând cu hohote. Smințitul ăla de Vaunois îți va fi povestit aventura, am ghicit eu asta, îndată. De altminteri, te ai arătat foarte îndemânatic; numai, acel nume de Dorimon, cu care m'ai împomponat, prea seamănă cu al meu de botez.

— Bine cuvântat fie cerul! gândi cavalerul; eată negreșit suspinătoral Estelei! nu me voi bate cu namila aceea de general. Dar, ia să aflu numele întreg al acestuia, pentru a-l trimite îndată soțului gelos....

— Dar nu tocmai, nu tocmai, în adevăr, reluă el cu voce tare.

— Ce are a face! Dorimon, Raymond..... rima!

— Așa e, rima, nu me gândisem la asta,... Dar numele de familiă... înșeală.

— Un altul, poate; al meu, e alt ceva: câte va mici întâlniri destul de nenorocite au făcut cunoscut mai mult de cât trebuia numele lui Raymond d'Audetot.

Cavalerul luase cu ințălă un creion și o foită pentru de a nota această neprețuită încunoștințiere

cu guvernul, când ne presentă în coloare veselă situațiunea țării! Apoi când ne întrebăm, că după aceste grele sarcine și sacrificii, cari sunt bunățiile, foloasele ce are poporul? — Răspuns nu ne putem da altul de cât cari ni-l dede dl coleg, deputatul Wolf. (Wolf a răspuns la această întrebare, că avem: „administrațiune mașteră justiție scumpă și birocrăție egoistă și fără de inimă; că — corapțiunea este în floare! — Report). Prin urmare trebuie să ne întrebăm: pentru ce este aceasta așa?

Asemenea sarcini și sacrificii, după mine, numai atunci sunt îndreptățite, când ele sunt necesari și corespund scopurilor ale țării. Eu din parte mi așa știu așa am învățat, așa pricepe, că cel mai înalt și rațional scop al statului nu este nu poate fi altul, decât — bunăstarea și fericirea poporului. Chiar din preainaltul rost al Majestății Sale pururea aceasta am auzit, pururia la ocaziuni solene ni s'a spus, că — prosperitatea și fericirea popoarelor sale este supremul scop. Ei bine simte-se, vede-se undeva prin popor această bunăstare și fericire? Eu cutes a afirma, că însuși On. guvern este convins, cumcă — nu. Și dacă nu aceasta, apoi cari alte scopuri urmărește on. guvern? Pentru cari altele cere atâtea sacrificii poporului? Recunoscute acelea de adevărate scopuri ale statului?? Acilea — după mine, se va arăta ascunsul rēu'ui. Guvern și parlament a perdut din vedere adevăratul scop al statului. Nu-l mai căuta în bunăstarea și fericirea poporului ci în realizarea a două idei greșite, de o parte în afară afectând rolul de mare putere, ceea-ce costa enorme, sume de bani, și nici că se poate ajunge decât numai în coada altor, adevărate, dar noave streine mari puteri: de altă parte în întru sforțându-se, pentru realizarea ideiei de stat magiar, pe care mai vârtos astfel o esplică, că trebuie maghiarizate toate popoarele nemaghiare, o tendință ce de asemenea costa foarte mult. Dar eu pentru aceste scopuri și direcțiuni nici nu atac pe on. guvern; căci găsesc, cumcă el nu face de cât ceea-ce-i cere opiniunea publică la maghiari. Sum convins, că dacă opiniunea publică maghiară ar recunoaște această greșită direcțiune și ar protesta contra urmării ulterioare a ei, on. guvern n'ar mai continua-o, mai vârtos căci însuși m. on. d. prim-ministru mai alaltieri recunoscă, cumcă a trecut timpul de a mai pute maghiarizasa sau germanizasa prin legi sau cu forța. Petru deci această recunoaștere prin opiniunea publică maghiară în parlament, și guvernul va trebui să țină seama de ea, și — atunci, dar numai atunci va putea să fie vorba de adevărate îmbunătățire, adevărat progres moral și material în țară, de reducerea bugetului, de scaderea sarcinilor publice. Până atunci — toate îndesert! Căci când căutăm, unde merg, unde se cheltuesc banii cei mulți — ne convingem că — în streinătate, în punga acelora, cari ne susțin și ne desmeardă ca putere mare; parte mai mică rămâne în țară, carea abea ajunge a satisface în mica măsură lipsele și pretensiunile elementului maghiar; dar pentru desvoltarea și cultura comună generală, nu rămâne nimic!

On. guvern de bună seamă pricepe aceasta. El știe că puterea lui este astăzi condiționată de atinsele două scopuri; știe că în momentul când va recunoaște, cumcă nu le mai poate corespunde, a încetat a fi, c.m. am atins mai înainte, că guvernul absolutismului autocrat, în acel moment a trebuit să abdică, când a recunoscut, că nu poate face față trebuințelor pentru scopul seu. Și la noi, precum ne aducem aminte, a fost atunci un asemenea moment pe la 1872—1875, și chiar în urmarea celor atunci petrecute, a ajuns la guvern on. d. ministru-șef de astăzi, și tocma de aceea, eu sum convins, că acest guvern și cu sistemul sa până atunci va sta la putere, până când va fi în stare, a scoate dela țară mijloacele necesari pentru acele greșite

ce întâmplarea i trimitea; dar se opri de odată și și puse foita în posunar: cu toată tinereța lui, Raymond d'Audetot avea reputațiunea de a fi cel mai periculos duelist al curtei.

— Tot mai bine să am a face cu Geronte! gâgâni cu tristeță cavalerul, care începu a se plimba prin camera cu un aer îngrijiat.

— Ori și ce ar fi putut dice adunarea, reluă Raymond, istoria era bună. Cu toate acestea dacă o vei mai repeta-o, te sfătuesc să îndreptezi câteva amănunturi. Spre pildă, spui că cea mai bună înțelegere domnia între pretinsa Estella și mine; asta nu s'a întâmplat nici odată, trebuie să o spun, doamna de Jaucourt este un model de virtute și puritate. Eu singur eram vinovat, mai vinovat cu atât cu cât marquisul a fost în totdeauna pentru mine cât se poate de bun... De aceea m'am și vindecat acum de nebuna mea pasiune, și ca să-ți spun adevărat, ați dimineață eram hotărât să-ți vâr spada mea prin trup pentru a liniști de odată afacerea. Biata mea vară destul a suferit până acum din pricina mea! Acel care ar schimba în singuranță inoelile bărbatului seu, va muri de mâna mea.

(Va urma.)

scopuri ale statului, de cari am amintit. Ve rog, să țineți bine aminte acestea! A juca putere mare în afară — o națiune mică — este a se face unealtă, tributară streinilor puternici, a face să se scurgă averea țării, crunta muncă a popoarelor — în punga și folosul streinului. Și precât timp prezentul nostru ministeriu cu vigurosul conducătoriu al sen, on. d. Coloman Tisza, lucră în aceeași direcțiune, spriginit va fi din afară și spriginit este înăuntru și — nime nu-l va pute resturna, până când el însuși nu va ajunge a se convinge și a declara, că pe aceasta cale mai departe nu poate merge, atunci ar face loc altuia, că acela să-și încerce norocul.

Pentru aceasta convingere a mea, am pățit-o odată cu on. d. ministru-președinte. —

(Încheierea, mai mult personală și națională — va urma.)

Deschiderea sf. sinod în România.

Discursul pronunțat de I. P. S. S. Metropolitul Primat cu ocaziunea deschiderii sesiunii de toamnă a Sântului Sinod.

Prea sântiți și iubiți frați în domnul!

Sunt fericit a ve adresa și astădată frățestile mele salutări de bună venire în capitală spre a lua parte la lucrările Sântului Sinod.

Prea sântiți, mai înainte de toate cred că datorită noastră este a exprima profundele noastre sentimente de mulțumire și de recunoștință către Maestratea sa, prea iubitul nostru Rege, și guvernul Sântului Sinod pentru înființarea facultății de teologie, așa dorită de noi de toți, apoi pentru buna vestire din Mesagiul Majestății Sale, care a umplut de bucurie nu numai pe noi și tot clerul român, dar de sigur și pe tot poporul bine credincios al României în privința îmbunătățirea poziției preoților și a instrucțiunii clericale, și, în fine, pentru mai multe alte dovezi de buna voință a Majestății sale și a guvernului S-uu către Biserica.

Toate acestea, prea sântiților, ne încurajază și ne îndeamnă și mai mult a lucra pentru tot ce poate contribui la înălțarea Bisericii noastre naționale, cu care este strâns legată fericirea poporului român.

Nu pot termina, prea sântiți, mai înainte de a împlini datorită mea de a aminti trecerea către Domnul a P. S. S. Episcopului Neofit Scriban, bărbat distins al Bisericii și al patriei noastre, pentru ca cu toți împreună să-i dorim bună odihnă în Domnul.

În privința lucrărilor cu cari are să se ocupe Sântul Sinod în această sesiune, ele sunt cele rămase din sesiunile trecute și cele altele ce se vor ivi în decursul sesiunii; mai cu deosebire însă preocupățiunea noastră trebuie să fie reorganizarea învățământului seminarial.

Trăiască Majestatea Sa Regele României Carol I.
† Arhiepiscop Mitropolit Primat al României,
Calinic.

Date statistice.

(Urmare din Nr. 187.)

Tabela Nr. 33. Morți după sex și după starea civilă. Morți necununați. Populațiune rurală. Ianuarie 3.734 secs bărbătesc; 3.197 secs femeesc; Februarie 3.478 secs bărbătesc; 9.252 secs femeesc; Martie 3.736 secs bărbătesc; 3.097 secs femeesc; Aprilie 3.294 secs bărbătesc; 2.798 secs femeesc; Maiu 2.617 secs bărbătesc; 2.267 secs femeesc; Iunie 2.116 secs bărbătesc; 1.852 secs femeesc; Iulie 2.097 secs bărbătesc; 1.689 secs femeesc; August 2.557 secs bărbătesc; 2.164 secs femeesc; Septembrie 2.406 secs bărbătesc; 2.104 secs femeesc; Octombrie 2.387 secs bărbătesc; 2.045 secs femeesc; Novembre 2.287 secs bărbătesc; 1.975 secs femeesc; Decembrie 2.494 secs bărbătesc; 2.147 secs femeesc; total 33.203 secs bărbătesc; 28.287 secs femeesc total general 61.490.

Tabela Nr. 34. Morți după sex și după starea civilă. Morți cununați în țeara întreagă. Ianuarie: 1.904 secs bărbătesc; 1.332 secs femeesc; Februarie 1.736 secs bărbătesc; 1.304 secs femeesc; Martie 1.917 secs bărbătesc; 1.466 secs femeesc; Aprilie 1.734 secs bărbătesc; 1.320 secs femeesc; Maiu 1.292 secs bărbătesc; 957 secs femeesc; Iunie 1.078 secs bărbătesc; 898 secs femeesc; Iulie 1.113 secs bărbătesc; 901 secs femeesc; August 1.179 secs bărbătesc; 957 secs femeesc; Septembrie 1.161 secs bărbătesc; 975 secs femeesc; Octombrie 1.343 secs bărbătesc; 1.085 secs femeesc; Novembre 1.473 secs bărbătesc; 1.110 secs femeesc; Decembrie 1.902 secs bărbătesc; 1.329 secs femeesc. Total 17.832 secs bărbătesc; 13.634 secs femeesc; total general 31.466.

Tabela Nr. 35. Morți după sex și după starea civilă. Morți cununați. Populațiune urbană. Ianuarie 377 secs bărbătesc; 199 secs femeesc; Februarie 286 secs bărbătesc; 193 secs femeesc; Martie 375 secs bărbătesc; 204 secs femeesc; Aprilie 500 secs bărbătesc; 171 secs femeesc; Maiu 257 secs bărbătesc; 146 secs femeesc; Iunie 231 secs bărbătesc; 151 secs femeesc; Iulie 238 secs bărbătesc; 136 secs femeesc; August 231 secs bărbătesc; 125 secs femeesc; Septembrie 196 secs bărbătesc;

128 secs femeesc; Octombrie 262 secs bărbătesc; 160 secs femeesc; Novembre 270 secs bărbătesc; 158 secs femeesc; Decembrie 327 secs bărbătesc; 195 secs femeesc; total 3.350 secs bărbătesc; 1.966 secs femeesc; total general 5.316.

Tabela Nr. 36. Morți după sex și după starea civilă. Morți cununați. Populațiune rurală. Ianuarie 1.527 secs bărbătesc 1.133 secs femeesc; Februarie 1.450 secs bărbătesc; 1.111 secs femeesc; Martie 1.542 secs bărbătesc; 1.262 secs femeesc; Aprilie 1.434 secs bărbătesc; 1.149 secs femeesc; Maiu 1.035 secs bărbătesc; 811 secs femeesc; Iunie 847 secs bărbătesc; 747 secs femeesc; Iulie 875 secs bărbătesc; 765 secs femeesc; August 948 secs bărbătesc; 832 secs femeesc; Septembrie 965 secs bărbătesc; 847 secs femeesc; Octombrie; 1.081 secs bărbătesc; 925 secs femeesc; Novembre 1.203 secs bărbătesc; 952 secs femeesc; Decembrie 1.575 secs bărbătesc; 1.134 secs femeesc; total 14.482 secs bărbătesc; 11.668 secs femeesc; total general 26.150.

Tabela Nr. 37. Morți după sex și după starea civilă. Morți veduvi în țara întreagă. Ianuarie 635 secs bărbătesc; 848 secs femeesc; Februarie 583 secs bărbătesc; 926 secs femeesc; Martie 599 secs bărbătesc; 931 secs femeesc; Aprilie 506 secs bărbătesc; 796 secs femeesc; Maiu 359 secs bărbătesc; 539 secs femeesc; Iunie 293 secs bărbătesc; 481 secs femeesc; Iulie 317 secs bărbătesc; 442 secs femeesc; August 346 secs bărbătesc; 508 secs femeesc; Septembrie 377 secs bărbătesc; 519 secs femeesc; Octombrie 405 secs bărbătesc; 639 secs femeesc; Novembre 515 secs bărbătesc; 754 secs femeesc; Decembrie 698 secs bărbătesc; 989 secs femeesc; total 5.633 secs bărbătesc; 8.372 secs femeesc; total general 14.005.

Tabela Nr. 38. Morți după sex și după starea civilă. Morți veduvi. Populațiune urbană. Ianuarie 150 secs bărbătesc; 197 secs femeesc; Februarie 154 secs bărbătesc; 221 secs femeesc; Martie 129 secs bărbătesc; 206 secs femeesc; Aprilie 111 secs bărbătesc; 193 secs femeesc; Maiu 76 secs bărbătesc; 138 secs femeesc; Iunie 70 secs bărbătesc; 125 secs femeesc; Iulie 93 secs bărbătesc; 106 secs femeesc; August 82 secs bărbătesc; 148 secs femeesc; Septembrie 83 secs bărbătesc; 130 secs femeesc; Octombrie 87 secs bărbătesc; 168 secs femeesc; Novembre 110 secs bărbătesc; 177 secs femeesc; Decembrie 156 secs bărbătesc; 242 secs femeesc; total 1.301 secs bărbătesc; 2.051 secs femeesc; total general 3.351.

Mulțamită publică.

Pentru sortitura arangiată de reuniunea femeilor române din Sibiu au mai incurs dela:

Dnul Gustav Iechim comerciant: 1 ștergar cu brodură roșie, 1 servet pentru tavă ovală, 3 servete pentru poame.

Pentru bunăvoința documentată față cu scoala reuniunii comitetul îi exprimă mulțamită pe calea aceasta.

Spre orientare!

Reuniunea femeilor române din Sibiu ne-a încunostințat, ca obiectele incurse pentru sortitura ce se va arangia în favorul scoalei române de fetițe din Sibiu, vor fi espuse privirei Onoratului Public numai până în **10 Decembrie nou a. c.** Ne împlinim o plăcută datorință, când invităm prin aceasta pe P. T. Public a se folosi de acest timp spre a cerceta această frumoasă espoziție cu atât mai vortos, căci rar ni se va oferi ocaziune a putea vedea atâtea lucruri frumoase, admirate chiar de streini, din mâna femeilor române ca la această frumoasă espoziție.

Varietăți.

* (Denumire.) Dl Br. Paul Senyey unul dintre cei mai erudiți bărbați ai Ungariei este denumit de „iudex curiae” și președinte al casei magnaților.

* (Societatea de lectură „Andreiu Șaguna”) va ținea **Joi 29 Novembre st. v.** „ședință publică” în memoria Marelui Archiepiscop Andreiu, în sala cea mare a „seminariului Andreian.” Cu următoarea:

Programă.

1. „Cuvânt ocașional,” rostit de Virgil Oniț, cleric cursul III.
2. „Cântec de unire,” cor de W. A. Mozart, executat de corul societății.
3. „Sumeția șoarecelui,” narațiune de A Panu, declamată de Titu Strimbu, cl. curs, III.
4. „Ceea ce conține adevărata demnitate a unui popor, este cultura lui intelectuală și religioasă morală.” disertațiune de Romul Mircea cl. curs, III.
5. „Furtuna,” cor de I. Dürner, executat de corul societății.
6. „Scena temniței,” din legenda dramatică: „Despot Vodă” de V. Alecsandri, declamată de Virgil Oniț, cl. curs, III, și Nicolau Terhetea, cl. curs, II.

7. *Eată ziua triumfală,* cor de V. Humpel, executat de corul societății.

Inceputul la 7 oare sara.

Oferte marinimoase se primesc cu mulțamită și se vor cuita pe cale publică.

* (Invitare) la convenirea „Reuniunii sodailor români” din Sibiu cu a cărei ocaziune membri Reuniunii se vor produce cu cântări și declamațiuni, fiind spriginiți de concursul muzicii capelei militare al regim. c. r. de infant. Nr. 82 bar. de Schönfeld.

Convenirea va avea loc în sala Reuniunii de înfrumșetare (*Gesellschaftshaus*) Sâmbătă seara în 1/13 Decembrie 1884. Inceputul la 7^{1/2}, oare seara.

Sibiu, în 4 Decembrie (22 Novembre) 1884.

Comitetul Reuniunii.

Intrarea de persoană 1 fl., de familie 1 fl. v. a. — Damele și garde de damele sunt scutite de taxa intrării.

Bilete se pot căpăta de Joi în 29 Novembre (11 Decembrie) a. c. incolo în institutul tipografic și seara în 1/13 Decembrie a. c. la cassă.

Programe se capătă la cassă.

* Sâmbătă 24 Novembre M. S. Regina României a vizitat asilul „Elena Doamna” inspectând cu cea mai mare atențiune atât sălile de studiu cât și dormitoarele.

Grațioasa Suverană a asistat la prelegerile din toate clasele și a rămas pe deplin satisfăcută, atât de curățenia în care este ținut institutul cât și de bună ordine și disciplină ce domnesc în el.

M. S. Regina a fost întâmpinată la sosire de d. Gr. G. Tocilescu, secretarul general al ministerului instrucțiunii, de doamna directoare a asilului și de d. director al stud. elor.

* În curând dd. profesori universitari Sp. Huret, Gr. G. Tocilescu și David Emanuel vor începe a preda cursuri suplimentare pentru absolventele scoalei normale din asilul „Elena Doamna.”

D. Sp. Haret va preda „Cosmografia”; d. Gr. G. Tocilescu „Istoria Artei” și d. D. Emanoil „Geometria discriptivă.”

* (Cas de moarte.) **Georgiu Ribariu**, oficial reg. de telegrafia în Budapesta a răposat în etate de 39 ani. În mormântarea s'a sevărșit la 3 Decembrie n. a. c.

* Clubul profesoral din Craiova a decis a se înființa în acest oraș un Ateneu sau societate literară și științifică, care să contribuie, prin conferințe publice, pre cât se va putea, la întinderea culturii. S'a însărcinat o comisiune constatătoare din 7 persoane cu elaborarea statutelor.

* (Țiare și ear țiare.) „Pitesci” este titlul unui nou țiar, ce apare odată pe săptămână și a nume Joia, în orașul Pitesci. El susține partidul național-liberal.

I dorim viață îndelungată!

* Se scrie din Petersburg, că au izbucnit turburări printre Tătarii cari locuiesc în districtul Bugulina din guvernamentul Kasan, se țice că aceste turburări au fost provocate de șgomotul cumcă guvernul rus ar avea intențiunea de a converti cu forța pe toți supuții sei musulmani la religiunea creștină.

* Aflăm din foile din România că în cursul lui Decembrie dd. Vasile Alecsandri, Sturza, Titu Maiorescu și D. Olănescu vor ținea câte o conferință la Ateneu în folosul societății de bine-facere patronată de regina României.

* (Operile mai noauă ale reginei României) vor apărea în curând în limba maghiară. Dna Luisa Harmath face traducerea.

Tomul, constând din 15 coale, va apărea în edițiunea lui Ludovic Aigner.

Felicităm pe dna Harmath și-i dorim succes la această întreprindere.

* („Acusatul e un bătăuș, om bețiv și pe lângă acesta tatăl seu este finanț”) se țice între altele într'un „atestat de moralitate” estradat de artistia comunală a unui sat sēcuesc din Cic la cercarea judecătorei criminale.

* (Moneda în Statele-Unite.) După date oficiale, în anul ce s'a finit la 30 Iunie, s'au bătut și pus în circulație în Statele-Unite monedă de aur pentru 27.932,824 dolari și de argint pentru 28.973,387.

Moneda metalică și fiduciară a Statelor-Unite la 1 Octombrie s'a ridicat la 1.800,000,000 din care 52 milioane dolari sunt în teaur și restul în bănci și în circulație.

(Datoria publică a Portugaliei) la începutul anului curent era de 2.881,122,652, din care 1.390,969,452, datorie internă și 1.490,152,200 datorie esternă. Dela 1876 până la 1884, această datorie presintă un spor de 875.833,252 lei.

* (Cholera.) O telegramă ddto Paris 1 Decembrie anunță, că ministrul francez Ferry a dat o circulară către toți ambasadorii, ca să încunoștiințeze statele, că cholera s'a stins cu totul în Franța.

* (Inotarea în Suedia.) În această țară se liberează diplome, promoțiuni de inotat. Pentru a fi doctor în inotare, „cu punctul” cel mai mare aspirantul trebuie să înoate 2.672 metri în modul ordinar, 1.356 îmbrăcat, 1.425 metri pe spate, 445 metri în picioare în apă, 26 metri sub apă și 450 metri plutind; afară de aceasta trebuie să se desbrace în apă de un costum de eamnă complet etc.

Conspectul operațiilor Institutului de credit și de economii „Albina” în Sibiu în luna lui Novembre 1884.

Intrate.		a.	cr.
Numerariu din 31 Octombrie 1884		29,150.21	
Depuneri		119,357.70	
Cambii rescumpărate		227,102.84	
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi		51,463.64	
Interese și proviziuni		15,943.77	
La fondul de pensii		24.75	
Monetă vândută		45,272.20	
Effecte		6,897.98	
Conturi curente		51,075.11	
Diverse		770.99	
		fl. 547,059.19	
Eșite.		a.	cr.
Depuneri		112,568.73	
Cambii escomptate		236,309.29	
Împrumuturi hipotecare și alte împrumuturi		79,442.—	
Interese pentru depuneri		1,276.64	
Contribuțiuni și competențe		2,480.27	
Salarii și spese		1,485.53	
Monetă cumpărată		30,517.35	
Conturi curente		59,207.31	
Diverse		644.57	
Starea cassei cu 30 Novembre 1884		23,127.50	
		fl. 547,059.19	

Sibiu, 30 Novembre 1884.

Visarion Roman,
director executiv.

Ioșif Lissai,
comptabil.

PARTEA LITERARĂ ȘI SCIENTIFICĂ.

CURIERUL LITERAR.

Sumar: Înainte și acum; d. I. Tanovician; Intervenția din punct. de ved. al Drept. Internaț.; d. B. A. Vineș; Tratatul internațional; d. E. Gruber; Studiu asupra genului element. latin. în limba română etc. etc.; „de la Vrancea”; Fanta-Cella.

Au fost vremuri, și nu sunt așa de departe de noi, când, pentru Apus, tot ce era privitor la români, la istoria și cestiunile române, nu numai că se prezenta ca lucru cu desăvârșire necunoscut dar mai era și condamnat a nu aștia curiozitatea, a nu avea pentru învățării și pentru oamenii da stat ai Europei nici umbră de interes.

Părinții noștri, reprezentanții generației trecute, și aduc aminte de această cumplită nepăsare și de chinurile ce dânsa le pricinuia când rătăceau pe țărmuri streine, și când un singur cuvânt binevoitor pentru țara lor le ar fi răcorit inima cu adâncă mulțămire. N'aveam nimic, nu însemnam nimic, sau, ceea ce era și mai sugrumător, însemnam tocmai contrariul, eram ceea ce nu am fost nici odată.

Le-a trebuit neînduplecată virtute bătrânilor noștri pentru ca, în fața acestei omoritoare nepăsări, să nu-și piardă și nădeșdea, și ardoare la muncă, și credința în viitorul și dreptatea cauzei pentru triumful căreia băteau la toate ușile.

Azi însă, această neînduplecată virtute care nu-și minți măcar odată firea, e cu prisos răsplătită. Adevărurile ce ei spuneau pe atunci și la anul căroră mai marii Europei se uitau cu ochi de sticlă ca la niște nedeslegabile enigme, sunt azi recunoscute și pe deplin înțelese. Mulțămirea, fericita bucuria fac azi de scânteia ochii și mintea bătrânilor români cari mai merg prin capitalele Europei apusene și aud în institutele de pe acolo discutându-se cestiunile române întocmai ca și celelalte cestiuni. Învățării consacra țerei noastre, istoriei și legilor sale, oarele lor de cercetări și, în urmă, dela tribună sau de pe catedră, în public sau în argumentațiunile universitare, ei spun roadele folositoarelor lor cercetări.

La acestea, la starea de demult și la lucrurile de acum, ne gândeam cetind două tесе ce au fost susținute în capitala Franciei, pentru obținerea gradului de doctor în drept, de domnii I. Tanovicianu și B. A. Vineș.

D. Tanovicianu a consacrat „Intervenției din punctul de vedere al dreptului internațional” lucrarea sa, ear, dl Vineș, în țesă mai generală, a studiat „Tratatul internațional (concluziune, forță obligatoaria, execuțiune.) Ambii însă nu au uitat a

trata în lucrările lor și cestiunile române legate cu principiile a căror demonstrațiune urmăreau. Din acest punct de vedere, tесеle nuilor doctori vor interesa nu numai pe cei cari se indeletnicesc a descifra dilnic arcanele Dreptului, ci și pe profanii cari sunt curioși să vadă dacă legile acestui Drept sunt cu drept ori fără drept aplicate și la țara lor, dacă cele ce găsesc învățării în liniștea cabinetului se potrivește cu cele ce lucrează diplomații și poruncesc suveranii în lumea intereselor de toată țiua și de tot felul.

Nu e aci locul a urmări pas cu pas pe ambii autori în demonstrațiunile lor juridico-istorice, de altmintreni atât de interesante; de a spune dlui Tanovicianu, cu aceeași tristeță care spuntă în unele din paginile scrierii d-sale, că non-intervențiunea absolută atât de adecuată cu naltele principii, e atât de sfâșiată de dilnecele împregiurări; de a țice cu dl Vineș cuvintele ce străluceau în manifestul Prusiei ingenuchiate în 1806: „d'asupra tuturor tratatelor stau drepturile Națiunilor,” dar, în același timp, de a constata cu istoria în mână că împregiurările, și poftele celor puternici, și ciocnirea intereselor contrarie chinuesc adese-ori atât de cumplit acele „drepturi ale Națiunilor,” încât acestea ajung de le blastemă creșend că, neavându-le, poate că n'ar fi suferit atât.

Ne mărginim deci a constata că bunul și folositorul obicei luat de compatrioții noștri de vre-o câți va ani încoace, acela de a vorbi și cerne înaintea facultăților streine și cestiunile române, fie juridice, fie istorice, fie diplomatice, fie economice, n'a fost uitat de noi doctori, ci din contră, și mai cu deamănuntul observat.

De altmintreni, învățării străini au început să se convingă de adevărul pe care de nult, cu mijloacele ce li sunt la îndemână, Românii n'au conținut un minut măcar de a li-l spune și lămuri.

Puțină atențiune se acorda limbei române până acum 5—6 ani în eruditele cercetări ale romanistilor apuseni. După ce spuneau în câte-va cuvinte ca și dânsa, ca și franceza, ca și italiana, ca și spaniola, e limbă neo latină, filologii credeau că au sfârșit cu dânsa și treceau înainte, nebânduind de loc că lasă în urmă-le un tesaur în care stă ascunse cheile a o mulțime de fenomene puțin sau rău pricepute ale limbei latine rustice, și ale formațiunii limbilor ramanice moderne.

Studiul dlui Gaster (Stratificarea elementului latin în limba română), studiile de mai înainte ale filologilor noștri, conștiințioasa lucrarea a'dlui Eduard Gruber. (Studiu asupra genului elementelor latine în românește) ce avem înainte-ne, ne întăresc și mai mult în convingerea ce dilnic ne formam la Paris, în continuu comerț cu autorii clasici și cu bêtâna latină rustică atât de desprețuită de învățării din trecut. Nu pentru mai adâncă și mai deplina pricepere a lui Cicerone și a lui Virgiliu, limba română va fi de ajutor învățatului apusean; nici pentru a cunoaște cum și când cutare cuvânt clasic al latinei a trecut în limbele neolatine, va putea filologul să răspundă întemeindu-se pe datele ce va culege din studiul limbei române, ci pentru acele probleme ce i se prezintă astăzi cu sutele de când cu inscripțiunile de tot felul ce s'au găsit și se găsesc mereu; de când cu însemnătatea capitală ce se recunoaște de toți limbei rustice latine; de când nemuritoriul Plaut e studiat și înțeles altfel de cât până acum, ear rosturile civilizațiunei române dinainte de Scipione, despicate în toate feliurile de învățării actuali.

În această radicală reformă a studiului latini tății alți factori au fost recunoscuți ca necesari; de alte mijloace vor trebui să se servească învățării pentru a și sfârși cu bine lucrările. Noi credem cu conștiință țăriă că, printre acești noi factori necesari, studiul limbei române nu va fi cel din urmă și cel mai puțin însemnat. D'acum chiar, în Franța și în Germania, numărul învățătorilor care-și consacra veghile lor testelor române și firei limbei noastre, nu e mic; și azi pe nicăiri, la Sorbonna ca și aiurea, nu se va mai putea susține un auditor de învățării de antăia mână, că limba română descinde direct din greaca modernă, sau alte năsdrăvăni și alte eresii unele mai hazlii de cât altele.

De altă parte, dacă datoria filologilor apuseni e de a cunoaște limba română, ear a filologilor noștri aceia de a le înlesni studiul ei cu cercetări de felul acelora ce citarăm mai sus, apoi rămâne scriitorilor români de azi și viitori sarcina de a ține teafere și nevătămate frumșele străvechi ale limbei și ai da altele noi după cerințele timpului, după că știrurile științei și artelor române. Astfel se va adevări în parte dacă nu în tot afirmarea scriitorului frances Grenier care scria o dată că, din toate limbile neolatine, limba română e cea mai frumoasă.

Nu fac apalogia limbei mele, nu țic ca Grenier că ea întrece în frumusețe pe surorile-i cele mari dar când me gândesc la condițiunile pe cari le puneau romanii, poporul elocinte prin esceleța, unei limbi pentru a fi oratorică și mladioasă, și dulce fără ăa fi dulceagă, și sonoră mulțămită varietăți de intonațiune și accentuațiune și bogată când cel care o mănuește e un magistru; — și când pe urmă cetesc sau aud (mai rar) limba românească me întreb dacă și cu dânsa oratorii Romei republicane n'ar fi săltat și îndumnețit poporul care sorbia cuvintele ce sburan după buzele lor. Ce oare? frasa română condusă de orator (*orator nu cauidicus*), nu se înalță și nu descinde cu aceeași falnică măreție ca frasa ciceroniană? Adusă și desfășurată cu artă în bogata i evoluțiune: deschidânduși sinul pentru a primi podoaba ideiei, — acele propozițiuni incidentale care alcătuiesc farmecul și atracțiunile cugetării, — stăpână pe cuvinte resunătoare cari, în anumite momente, la fine sfârșește cu fală argumentul, sau la mijloc înviează acțiunea oratorului și sgudue pe auditor; cu astfel de minunate și mândre însușiri, frasa română, frasa oratorică română nu e menită oare a țic aduce totdeauna aminte de o parte frasa română de alta frumusețea limbei noastre?

Pe urmă, în descrițiuni, când artistul știe să se folosească de toate colorile paletii române. OI ce de combinări, ce de neașteptate, pitorești și poetice înfrățiri de cuvinte cari fac tabel, se află în comorile abia întredeschise ale limbei noastre.

Când, pe indelete, neluat în fugă nebună a produțiunilor pe cari le gonesc Tatarii după urmă, scriitorul român se uită nu odată ei de țice ori la frasa ce a scris, și o îndreptă, și o reazăază, și o mângăie cu artistică iubire, înviorând-o ici, luminându-o colea, întunecându-o dincoaci, — fiți siguri că de această frasă nu veți putea țice, cum nu puteți țice nici de o cupă a lui Benvenuto Cellini, că nu e lucrată chiar în cele mai înfime a le ei amănunte cu incomparabila măestrie, cu infinit amor. Veți esclama ca și noi: e superbă!! și veți receti de două și de nouă ori un astel de giuvaer.

Cunosc printre tinerii scriitori români din ția de azi unul care-și sculptează frasa cu același amor cu care Benvenuto Cellini sculpta lampadarele și evanghelie lui Francisc I la Fontaineblau. Că nu e totdeauna fericit ca Benvenuto, asta-i altă cestiune. Faptul e că „de la Vrancea” în vro-o câte-va novele, legende și balade publicate în diarele capitalei, la lungi intervale, ne-a arătat noave cestora cari poate nu credeam o-dată în perfecțiune, în *le fini* al limbei române, că ne înșelam foarte.

Bunioară, în ultima sa baladă, (prosa), Fanta-Cella. „de la Vrancea” a reușit mulțămită limbei române pe care o posedă cum nu prea mulți azi ar avea dreptul să susțină c'o posedă, a reușit țic a da frasei române neașteptate și necunoscute însușiri. Nu povestesc aci pe Fanta-Cella, căci n'ați căștiga nimic. Cetiți-a, recitiți a, și vă veți mira ca și noi de ceea ce poate limba română, mănuită cu artă de unul ce i cunoaște afund toate tainele.

Când o ast-fel de putere și de dibăcie în mănuirea limbei se unește și se completă cu energia inspirațiunii cum e în „Fanta-Cella,” chiar dacă aici și colea zărești inegalități, pete puse acolo poate pentru a face să reiasă și mai mult frumusețea dealături, lucrarea e de mâna întâi, scriitorul e artist.

Cetească „de la Vrancea” nemuritoarele modele ale literaturilor clasice, căștigue știința nuanțelor și acea infinită delicateță ce admirăm în ele, lasă îngăimările realiste ale țitei, bune pentru plevușca scriitorilor fotografi, și eu sunt sigur că nu peste mult, cei mai severi la gusturi vor ceti cu plăcere scierile lui și se vor convinge — supremă onoare pentru scriitor! — că limba română merge în toate cu fruntea sus și pe aceeași linie cu celelalte ale ei surori.

După „Romanul.”

Gion.

Loterie.

Sâmbătă în 6 Decembrie 1884.

Buda: 72 51 54 46 25

Bursa de Viena și Pesta.

Din 6 Decembrie n. 1884.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	123.70	123.60
Renta de aur ung. de 4%	96.75	96.55
Renta ung. de hârtie.	91.63	91.10
Renta de aur austriacă	104.50	104.50
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer orient. ung.	98.30	98.—
Datorie de stat austriacă în argint.	83.25	82.75
Scrișuri fonciari ale institutului „Albina”	—	100.8
Obligațiuni urbariale temeșane de	100.50	100.50
Acțiuni de bancă de credit ung.	315.—	314.—
Galbin	5.77	5.76
Napoleon	9.75	9.74
London (pe polița de trei luni)	123.20	122.30